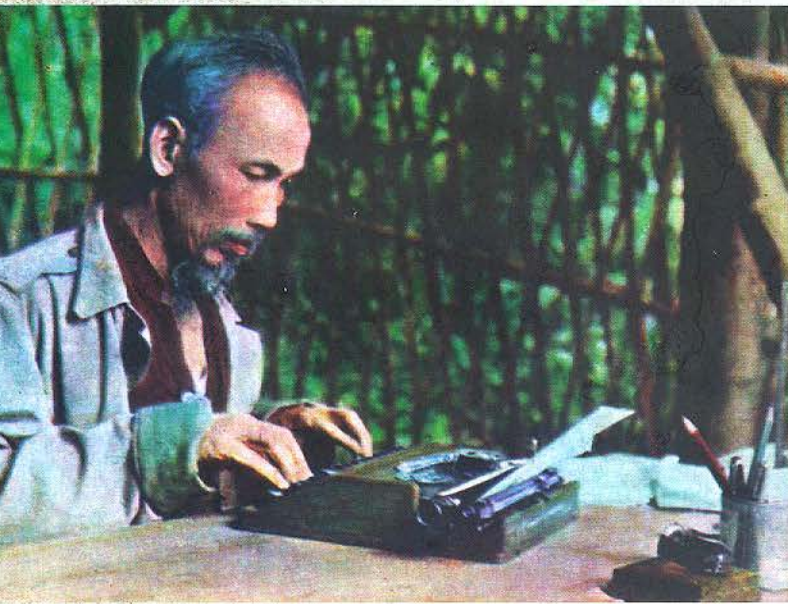

HỒ CHÍ MINH

tấm gương ngời sáng cho các thế hệ nhà báo cách mạng Việt Nam

LÊ HẢI

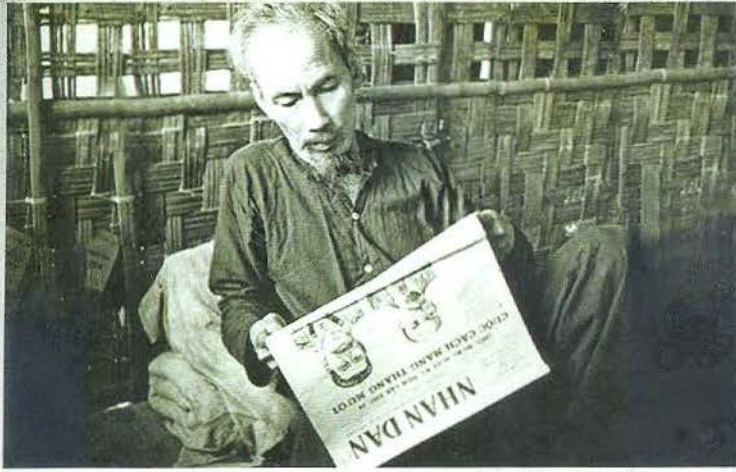
CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH LÀ MỘT NHÀ CÁCH MẠNG LỐI LẠC, NHÀ VĂN HÓA LỚN VÀ LÀ MỘT NHÀ BÁO VĨ ĐẠI. NGƯỜI ĐÃ VẬN DỤNG SÁNG TẠO CHỦ NGHĨA MÁC - LÊNIN ĐỂ SOI SÁNG NHỮNG VẤN ĐỀ CỦA CÁCH MẠNG VIỆT NAM TRÊN MỌI LĨNH VỰC CHÍNH TRỊ - KINH TẾ - XÃ HỘI, TRONG ĐÓ CÓ HOẠT ĐỘNG BÁO CHÍ. TRONG SỰ NGHIỆP HOẠT ĐỘNG CÁCH MẠNG, CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH LUÔN COI BÁO CHÍ VÀ NHỮNG NGƯỜI LÀM BÁO LÀ MỘT BỘ PHẬN CỦA SỰ NGHIỆP CÁCH MẠNG, LÀ VŨ KHÍ SẮC BÉN TRONG CÔNG CUỘC ĐẤU TRANH GIÀNH ĐỘC LẬP CHO DÂN TỘC VÀ XÂY DỰNG CUỘC SỐNG MỚI CHO NHÂN DÂN.

(1928); Đỏ (1929); Việt Nam Độc lập (1941); Cứu Quốc (1942). Người viết báo bằng nhiều thứ tiếng: Anh, Pháp, Nga, Hán, Việt..., đăng trên 50 báo, tạp chí ở trong nước và ngoài nước. Người thường lấy bút danh rất giản dị, khó nhầm lẫn hoặc trùng tên với người khác. Phải chăng, Người muốn người đọc báo cảm nhận cái "hay", cái có ích từ chính vấn đề, nội dung của bài viết, chứ không phải vì đó là bài của ai? Dù ký tên dưới bút danh nào, những gì Người muốn gửi tới người đọc qua bài viết mọi người đều cảm nhận được. Các bài viết của Người đều đi vào lòng người đọc bằng chất liệu độc đáo của sự kiện, của cách tiếp cận, cách thể hiện và tính chân thật, tính tư tưởng, tính chính trị và tính quần chúng của từng câu chữ và cả bài viết.

Hồ Chí Minh là nhà báo vĩ đại không chỉ bằng những bài báo thể hiện quan điểm cách mạng, mà Người còn nêu một tấm gương về phong cách của người làm báo. Bác coi người làm báo là chiến sĩ cách mạng trên mặt trận báo chí, phải luôn rèn luyện đạo đức cách mạng và đạo đức báo chí cách mạng. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, nhà báo phải là một con người có trí thức rất rộng và rất sâu, đặc biệt là có trách nhiệm với công việc của mình, với sản phẩm của mình, với mọi hiệu quả, hệ quả của sản phẩm đó. Trong thư Chủ tịch Hồ Chí Minh gửi lớp viết báo đầu tiên Huỳnh Thúc Kháng tháng 5/1949 ở chiến khu Việt Bắc, Người viết: "Muốn viết báo khá thì cần:

Tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức của người làm báo là một bộ phận quan trọng trong hệ thống tư tưởng của Người, có giá trị toàn diện cả về lý luận và thực tiễn, được thể hiện với phong cách độc đáo, cô đúc, giản dị, dễ hiểu qua rất nhiều tác phẩm, bài nói, bài viết chuyên đề về đạo đức. Người dạy: "Báo chí của ta không phải để cho một số ít người xem, mà để phục vụ nhân dân, để tuyên truyền, giải thích đường lối, chính sách của Đảng và Chính phủ, cho nên phải có tinh quần chúng và tinh thần chiến đấu".

Trong cuộc đời mình, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã viết hơn 2.000 bài báo các loại, gần 300 bài thơ, gần 500 tranh truyện và ký bằng nhiều thứ tiếng Việt, Anh, Pháp, Nga, Hán; trong đó bài báo đầu tiên mang tựa đề "Vấn đề bản xứ" đăng trên tờ L'Humanité ngày 2/8/1919, và khép lại với bài báo cuối cùng "Nâng cao trách nhiệm chăm sóc và giáo dục thiếu niên, nhi đồng" đăng trên báo Nhân Dân ngày 1/6/1969. Người cùng sáng lập ra 9 tờ báo: Người cùng khổ (Le Paria năm 1922); Quốc tế Nông dân (1924); Thanh Niên (1925); Công Nông (1925); Linh Kách mệnh (1925); Thân Ái

1. Gần gũi dân chúng, cứ ngồi trong phòng giấy mà viết thì không thể viết thiết thực;

2. Ít nhất cũng phải biết một thứ tiếng nước ngoài để xem báo nước ngoài mà học kinh nghiệm của người;

3. Khi viết xong một bài, tự mình phải xem lại ba bốn lần, sửa chữa lại cho cẩn thận. Tốt hơn nữa, là đưa nhờ một vài người ít văn hóa xem và hỏi họ những câu nào, chữ nào không hiểu thì sửa lại cho dễ hiểu;

4. Luôn luôn gắng học hỏi, luôn luôn cầu tiến bộ...”.

Trong bài nói chuyện tại Đại hội lần thứ III của Hội Nhà báo Việt Nam ngày 8/9/1962, Bác nói: “Kinh nghiệm của tôi là thế này: Mỗi khi viết một bài báo, thì đặt câu hỏi: Viết cho ai xem? Viết để làm gì? Viết thế nào cho phổ thông dễ hiểu, ngắn gọn dễ đọc? Khi viết xong, thì nhờ anh em xem và sửa giùm”. Người xác định:

1. Viết cái gì? Viết những cái hay, cái tốt của dân ta, của bộ đội ta, của bạn bè ta. Đồng thời để phê bình khuyết điểm của chúng ta, của cán bộ, nhân dân, bộ đội.

2. Viết cho ai? Viết cho công – nông - binh, viết cho mọi tầng lớp người Việt Nam, không phân biệt già trẻ, nam nữ, tôn giáo, đảng phái.

3. Viết để làm gì? Viết để tuyên truyền, để giác ngộ, để đoàn kết, để thức tỉnh quần chúng.

4. Viết thế nào? Viết phải gọn gàng, sáng sủa, mạch lạc, có đầu có đuôi, có nội dung”.

Với nguyên tắc “viết cho ai”, nên ngôn ngữ báo chí của Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh đã đạt đến trình độ của một lãnh kinh đa chiều, luôn hấp dẫn và mới mẻ. Ở Pháp, viết cho thực dân để quốc đọc, Nguyễn Ái Quốc chơi chữ rất tài tình. Chẳng hạn, sống ở Paris, Người đặt tên tờ báo là Le Paria - có nghĩa là “dưới đáy, người khổ sở tận cùng trong xã hội”. Thời kỳ sống và hoạt động ở căn cứ địa Việt Bắc, những bài báo của Người chủ yếu viết cho đồng bào miền núi đọc, nên ngôn từ lại trở nên mộc mạc, dễ hiểu. Viết cho thanh niên, Hồ Chí Minh dùng ngôn ngữ của lớp trẻ; viết cho thiếu nhi là cách dẫn dụ mộc mạc của ngôn từ giản dị, viết cho nông dân là ngôn ngữ của chân quê... Lời dạy của Bác Hồ với nhà báo, nhà văn khi viết về người tốt việc tốt, các gương chiến sĩ anh dũng, tại buổi lễ bế mạc Đại hội liên hoan anh hùng, chiến sĩ thi đua toàn quốc lần III, tháng

5/1962 là “viết cho hay, cho chân thật, cho hùng hồn”. Ngay cả những bài Người viết để phê phán thói hư, tật xấu trong cán bộ, nhân dân ta, hay lên án chủ nghĩa đế quốc, chủ nghĩa thực dân... Người cũng vẫn dùng lời lẽ, ngôn từ rất trong sáng, với lối viết hài hước mà chân thật, để đạt tới sự sâu sắc và “hay”. Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: Thứ nhất, phải “ngắn gọn”. Theo Người ngắn gọn không có nghĩa là cộc lốc mà ngắn gọn là gọn gàng, rõ ràng, có đầu, có đuôi, có nội dung thiết thực, thấm thía, chắc chắn. Thứ hai, ngôn ngữ phải “trong sáng - giản dị - dễ hiểu”. Theo Người, muốn viết được trong sáng, giản dị, dễ hiểu, trước hết nhà báo phải học cách nói của quần chúng. Phải thực sự học quần chúng để có cách viết được quần chúng chấp nhận như những gì của chính họ.

Đối với người làm báo, Người quan niệm, gần dân là phải đi sâu, đi sát vào thực tiễn cuộc sống của nhân dân. Để viết được những bài báo hợp lòng dân, sát với cuộc sống của nhân dân, theo Người, nhà báo phải học cách tìm tài liệu trong dân. Năm cách để tìm được tài liệu phục vụ cho bài viết đã được Người đưa ra, đó là: Nghe, Hỏi, Thấy, Xem và Ghi. Năm cách này gắn bó chặt chẽ với nhau theo một hệ thống có tính logic. Người làm báo phải biết cách lắng nghe: Nghe xa, nghe gần, nghe nhiều người, nghe từ nhiều phía; phải biết cách hỏi: Hỏi người bên cạnh, hỏi người xung quanh, hỏi nhân dân, hỏi cán bộ, hỏi nhiều chiều...; phải đến tận nơi để tận mắt trông thấy “trăm nghe không bằng một thấy”; rồi phải đọc báo, xem sách trong và ngoài nước; chưa hết còn phải tích cực ghi chép, ghi tất cả những gì mình nghe và thấy.

Theo Bác, nhà báo viết phải “chân thực” - chân thực là sức mạnh vì nó có lòng tin. Mỗi bài viết của phóng viên phải bắt nguồn từ thực tế cuộc sống với những con số, những sự kiện đã được xem xét kiểm tra, chọn lọc. Bài viết phải đem lại cho người đọc lượng thông tin cao và chính xác. Viết phải đúng sự thật, không được bịa ra, không nên nói ẩu, chưa điều tra, chưa nghiên cứu, chưa biết rõ, chớ nói, chớ viết. Bác Hồ đặc biệt quan tâm đến việc sử dụng ngôn ngữ tối ưu nhằm bảo đảm tính hiệu quả của thông tin. Người luôn đòi hỏi phải giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt và bảo vệ, phát triển tiếng nói của dân tộc. Người đề cao và khẳng định: “Tiếng nói là thứ của cải vô cùng lâu đời và vô cùng quý báu của dân tộc. Chúng ta phải giữ gìn nó, quý trọng nó, làm cho nó phổ biến ngày càng rộng khắp. Của mình có mà không dùng, lại đi mượn của nước ngoài, đó chẳng phải là đầu óc quen ỷ lại hay sao?”.

Có thể khẳng định, ngọn bút Hồ Chí Minh là tấm gương sáng ngời để cho các thế hệ nhà báo Việt Nam bước tiếp. Học tập tư tưởng Hồ Chí Minh về báo chí cách mạng, mỗi nhà báo cần nắm vững, thấm nhuần tư tưởng báo chí cách mạng của Người, vận dụng sáng tạo vào hoạt động tác nghiệp của mình. Đây là yêu cầu quan trọng không chỉ đối với người làm báo mà còn bảo đảm cho sự phát triển bền vững, tích cực của nền báo chí cách mạng Việt Nam, góp phần quan trọng vào sự nghiệp xây dựng đất nước “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh” như sinh thời Bác Hồ hằng mong.

Với vai trò là cơ quan ngôn luận, truyền thông của ngành Du lịch, cán bộ, phóng viên và người lao động Tạp chí Du lịch xác định học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh không gì hơn chính là học tập phong cách làm báo Hồ Chí Minh. ■